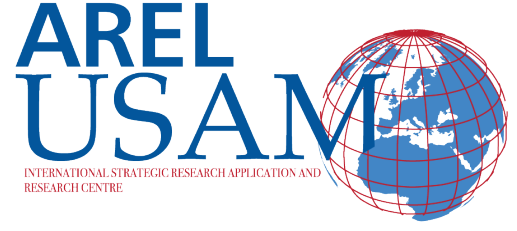

İSTANBUL AREL
ÜNİVERSİTESİ

STRATEJİK GÖRÜNÜM

AYLIK BÜLTEN

Küresel Jeopolitik Görünüm: İsrail-Hamas Arasında Ateşkes Sağlandı

Yaklaşık 1.5 senenin ardından üç İsraili rehinenin Hamas tarafından ve onlarca Filistinli mahkûmun İsrail tarafından serbest bırakılması, İsrail ve Hamas arasındaki ateşkesin 19 Ocak Pazar günü yürürlüğe girmesini beraberinde getirdi. Bu gelişme hem İsrailileri hem de Filistinlileri kutlama ve endişe arasında bir yere konumlandırdı.

Gazze ve İsrail semaları bir yılı aşkın bir süredir ilk kez sessizliğe büründü ve Filistinliler savaşın harap ettiği bölgedeki evlerine dönmeye, geride kalan akrabalarını kontrol etmeye hatta ölümlerini gömmeye başladı. İsrail'in aylardır uyguladığı sıkı kısıtlamaların ardından insani yardım taşıyan 600'den fazla kamyon da harap olmuş bölgeye giriş yaptı.

Yürürlüğe giren ateşkes (ilk etapta altı hafta olarak planlandı), İsrail-Hamas savaşının sona ermesine yönelik mütevazı umutları canlandırdı. Ancak İsrail'de, serbest bırakılan rehinelere Emily Damari, Romi Gonen ve Doron Steinbrecher'in ailelerine kavuşmasının sevinci, Hamas'ın 7 Ekim 2023'teki saldırısında kaçırılan ve halen Gazze'de esir tutulan yaklaşık 100 kişinin akıbetine ilişkin büyük soru işaretleriyle gölgelendi.

Gazze’de, altı hafta boyunca çatışmaların ve İsrail bombardımanının olmayacağı beklentisiyle hissedilir bir rahatlama var. Kuşatma altındaki bölgenin semaları, Kasım 2023’te 100’den fazla rehinenin serbest bırakıldığı bir haftalık ateşkesten bu yana ilk kez İsrail savaş uçaklarından arındı ve Filistinlilere yıkımı değerlendirme şansı sundu.

Güneydeki Refah kentinin sakinleri geri döndüklerinde distopya olarak tanımladıkları büyük bir yıkımla karşılaştılar. Bazıları enkazda insan kalıntıları buldu. Savaşın bilançosu çok ağır oldu ve savaşın boyutu ve etkileri hakkında yeni ayrıntılar ortaya çıkmaya devam ediyor. Gazze nüfusunun yaklaşık yüzde 90’ı yerinden edilmiş durumda. Yeniden inşa -eğer ateşkes savaşın sona ermesini sağlarsa- en az birkaç yıl sürecektir. Her gün yüzlerce kamyonun Gazze’ye girmesiyle birlikte, İsrail’in daha önce izin verdiğinden çok daha fazla insani yardım dalgasının yaşanması bekleniyor. BM insani yardım şefi Tom Fletcher “Bu muazzam bir umut anı, kırılğan ama hayati bir an” dedi.

Ancak İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu’nun, ABD Başkanı Donald Trump’tan İsrail’in gerekirse Hamas’la savaşmaya devam edebileceğine dair güvence aldığı söylemesi, umutvar olan ateşkes sürecinin çok da uzun dönemli olmayacağını gösteriyor.

Bkz: <https://apnews.com/article/israel-palestinians-hamas-war-news-ceasefire-hostages-01-19-2025-437f7f1bf49c9d2936718cf78bdf272c>

Küresel Jeopolitik Görünüm: Donald Trump Göreve Başladı: Öne Çıkan Satırbaşları

Donald Trump, Amerika Birleşik Devletleri'nin 47. Başkanı olarak yemin etti ve hüküm giymiş ilk ABD Başkanı sıfatı ile 20 Ocak'ta göreve başladı. Trump'ın yaptığı konuşmalar ve imzaladığı evraklar önemli tartışmaları beraberinde getirdi. Trump, ABD için altın çağının şimdi başladığını ilan etti ve göreve başlama konuşmasında Meksika Körfezi'nin adını "Amerika Körfezi" olarak değiştireceğini ve Panama Kanalı'nı geri alacağını şu sözlerle ifade etti: "Panama Kanalı'nı Çin işletiyor ancak biz bunu Çin'e vermedik. Panama'ya verdik ve geri alıyoruz."

Trump, kritik su yolunun kontrolünü yeniden ele geçirmek için tam olarak hangi önlemleri alacağını söylemedi. Konu hakkında Panama Başkanı Jose Raul Mulino kanalın "Panama'ya ait olduğunu ve olmaya devam edeceğini" söyleyerek yanıt verdi. Konuşmasında Trump, "Amerika'yı her şeyden önce tutacağım... Dünyanın görebileceği en büyük ve en güçlü orduyu kuracağım" ifadelerinde de bulundu. İmzaladığı yürütme emirlerinde, Meksika ile güney sınırında "ulusal acil durum" ve "ulusal enerji acil durumu" ilan etti. İlk aşamada 90 bin kişi sınır dışı edilecek ve uyuşturucu kartelleri terör örgütü tanımına dâhil olacak.

Belki de en dikkat çekici husus olarak Trump, ABD'yi Paris İklim Anlaşması'ndan çıkardı ve Dünya Sağlık Örgütü'nden çekilme sürecini başlatmak için yürütme emri imzaladı. Ayrıca Amerikan vatandaşlarını zenginleştirmek için yabancı ülkelere gümrük vergileri ve ek vergiler koyma sözü verdi. Bu arada ABD ordusundaki trans birey tanımlaması kaldırıldı ve anne-babası ABD vatandaşı olmayıp ABD'nde doğan kişilerin vatandaşlıktan çıkarılacağını deklare etti.

Bunların dışında 6 Ocak 2021'de ABD Kongre Binası'nı basan Trump destekçilerine af çıkardı ve cezalarını hafifletti. Başkan Trump ayrıca son haftalarda Grönland'ın kontrolünü ele geçirme ve Kanada'yı bir ABD eyaleti yapma konusunda sert konuşmalar yapmıştı. Buna karşın bu iddialar göreve başlama konuşmasında yer almadı. Konuşmasının son kısmında vurulduğu suikast girişimine de değindi: "Amerika'yı tekrar harika yapmak için Tanrı tarafından kurtarıldım".

Bkz: <https://news.sky.com/story/donald-trump-sworn-in-as-us-president-for-second-time-13293105>

Küresel Jeopolitik Görünüm: İran'ın Başkenti Değişiyor

İran, ekonomik, stratejik ve ekolojik nedenlerle başkentini, kuzeydeki Tahran'dan güneydeki sahil bölgesi Makran'a taşıyacak. İran'ın başkentinin taşınmasının maliyetli, zaman alıcı ve ülkenin kültürel kimliğini önemli ölçüde değiştirecek olması nedeniyle Cumhurbaşkanı Mesut Pezeşkiyan şimdiden siyasetçilerden eleştiriler alıyor. İran ekonomisi hâlihazırda zor durumda ve ülkenin para birimi rial tarihi düşük seviyesinde ilerliyor.

Tahran, 200 yılı aşkın bir süre önce İran'daki Kaçar hanedanının ilk hükümdarı olan Ağa Muhammed Han tarafından ülkenin başkenti olarak kuruldu. Başkent'in başka bir yere taşınması fikri ilk olarak

2000’li yılların başında Mahmud Ahmedinejad’ın Cumhurbaşkanlığı döneminde ortaya atıldı. Mesut Pezeşkiyan tarafından Tahran’ın aşırı nüfus, su kıtlığı, elektrik kesintisi ve daha birçok sorununu çözenin bir yolu olarak bir kez daha gündeme getirildi. Bu fikir daha önce tartışılmış olsa da mali kısıtlamalar ve siyasi tartışmalar nedeniyle hiçbir zaman hayata geçirilemedi.

Hükümet sözcüsü Fatemeh Mohajerani “Yeni başkent kesinlikle güneyde, Makran bölgesinde olacak ve şu anda bu konu özelinde; mühendisler, sosyologlar ve ekonomistler de dâhil olmak üzere akademisyenlerden ve uzmanlardan yardım istiyoruz” ifadelerini kullandı. 9 milyondan fazla nüfusu ile Tahran uzun zamandır aşırı nüfus ve hava kirliliği ile uğraşüyor ve başkent dünyanın en kirli şehirlerinden biri. Ülkenin başkenti ayrıca elektrik ve gaz sıkıntısının yanı sıra “su iflası” olarak adlandırılan durumla da uğraşmaktadır.

Tehran Times’a göre İran’ın Sistan ve Beluçistan eyaletinde yer alan Makran, Umman Körfezi’ne çok yakın ve dolayısıyla ülkenin ticaret kapasitesini geliştirmek için çeşitli fırsatlar barındırıyor. Konu hakkında konuşan İran Cumhurbaşkanı Yardımcısı Muhammed Rıza Aref, “Deniz odaklı kalkınmanın yanı sıra Makran’ın kalkınması da mevcut hükümetin önceliğidir” dedi. İran, Makran’ı muhtemelen bir sonraki başkent olarak seçerek Dubai gibi deniz limanlarıyla rekabet etmeyi, yaptırımlara rağmen Hint Okyanusu’ndaki ticaret yollarını ilerletmeyi ve Basra Körfezi su yolunda yenden rol oynamayı hedefliyor diyebiliriz.

Bkz: <https://www.newsweek.com/iran-changing-capital-city-makran-2011455>

Küresel Ekonomik Görünüm: ABD, Avrupa ve Asya

ABD

Amerika Birleşik Devletleri’nin Aralık 2024 ve Ocak 2025 ekonomik görünümü, birkaç kritik ekonomik göstergelerle şekillendi. Aralık 2024 itibarıyla, ABD işsizlik oranı yüzde 3,5 civarında seyretti, bu da iş gücü piyasasının güçlü olduğunu gösteriyor. Ancak tüketici harcamalarındaki büyüme, 2024’ün son çeyreğinde yavaşladı ve 2024’ün son ayında yıllık yüzde 4,3 olan enflasyon oranı, bir önceki yıla göre önemli ölçüde geriledi (2023’te yüzde 9 civarındaydı). Federal Rezerv Bank, enflasyonu daha da düşürmek amacıyla faiz oranlarını yüzde 5,25 – yüzde 5,50 aralığında tutmakta ısrarcı davranıyor, bu da kredi maliyetlerini artırarak ekonomik büyümeyi sınırlıyor.

2025’in Ocak ayında ABD ekonomisinin büyüme oranı, 2024’ün son çeyreğinde yüzde 2 civarında gerçekleşmesi nedeniyle beklenen yıllık büyüme oranı ile sınırlı kalacak gibi görünüyor. Ayrıca, iş gücü piyasası güçlü kalsa da,

işgücü katılım oranı 2024’ün sonlarında yüzde 62,8’de kaldı. Bu veri iş gücü büyümesinde sınırlı bir artış olduğunu gösteriyor. Bununla birlikte önümüzdeki dönemlerde enflasyonun daha da gerileyerek yüzde 3 seviyelerine çekilmesi bekleniyor.

Bkz: <https://www.prophix.com/blog/financial-teams-outlook-for-economy-2025/>

Avrupa

Avrupa’nın Aralık 2024 ve Ocak 2025 ekonomik görünümü, ABD’ye benzer şekilde yüksek enflasyon ve faiz oranlarının etkisiyle şekilleniyor. 2024 Aralık itibarıyla, Euro Bölgesi’nde yıllık enflasyon oranı yüzde 5,3 seviyelerinde bulundu, bu da bir önceki yılki yüzde 10,1 oranından belirgin bir azalma anlamına geliyor. Avrupa Merkez Bankası (ECB), enflasyonun hedeflenen yüzde 2 seviyelerine yaklaşabilmesi için faiz oranlarını yüzde 4,5’e

kadar yükseltmişti. Bu yüksek faiz oranları, özellikle tüketici harcamalarını ve yatırımları olumsuz etkileyerek ekonomik büyümeyi yavaşlatıyor.

Aralık 2024 itibarıyla, Euro Bölgesi'nin büyüme oranı yüzde 0,7 civarındaydı. Almanya gibi büyük ekonomilerde büyüme çok sınırlıydı, çünkü enerji fiyatları ve tedarik zinciri sorunları, üretim ve tüketim üzerinde baskı oluşturuyordu. 2024'ün son çeyreğinde, Euro Bölgesi'ndeki işsizlik oranı yüzde 6,5 civarındaydı, bu da iş gücü piyasasında genel bir istikrarı işaret ediyordu.

2025 Ocak ayına girildiğinde, Euro Bölgesi'nde enflasyon oranının yüzde 3 civarına düşmesi bekleniyor. Ancak ekonomik büyüme 2025'in ilk çeyreğinde de zayıf kalacak gibi görünüyor. Bu kapsamda büyüme oranı yüzde 0,6 civarında gerçekleşebilir.

Bkz: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2025/01/16/gep-january-2025-press-release>

Asya

Aralık 2024 itibarıyla Çin'in büyüme oranı, COVID-19 sonrası toparlanma sürecinde yavaşlamıştı ve 2024'ün son çeyreğinde yıllık yüzde 5 civarında bir büyüme kaydedildi. Ancak tüketici harcamaları hala zayıf ve gayrimenkul sektörü üzerindeki baskılar, ekonomik büyüme üzerinde sınırlayıcı etkiler yaratıyor. Çin Merkez Bankası, ekonomiyi desteklemek amacıyla faiz oranlarını yüzde 3,65'e çekti, ancak faiz indrimi ekonomiyi hızlandırmada yeterli olmuyor.

Hindistan, Asya'nın öne çıkan diğer büyük ekonomisi olarak Aralık 2024'te yüzde 6,7 büyüme oranına sahipti. Hindistan, güçlü iç talep ve yüksek tüketici harcamaları sayesinde büyümeye devam etti. Ancak yüksek enflasyon (yıllık yüzde 5,3) ve faiz oranlarının arttığı bir ortamda, ekonomik faaliyetler 2025'in başlarında bir miktar yavaşlayabilir. Hindistan Merkez Bankası, enflasyonla mücadele etmek için faiz oranlarını yüzde 6,5 seviyesinde tutuyor. Japonya ise düşük işsizlik oranı (yüzde 2,6) ve yüksek ihracat talebi ile Aralık 2024'te yüzde 1,2 büyüme gösterdi. Ancak Japonya'nın büyüme oranları genellikle düşük kalmakta ve dünya çapındaki ekonomik belirsizlikler, Japonya'nın dış ticaretini zorlamaktadır.

Ocak 2025'te Asya genelinde büyüme beklentisi daha ılımlı, Çin'de yüzde 4,5, Hindistan'da yüzde 6 civarında büyüme öngörülmüyor. Japonya ise ekonomik zorluklarla karşı karşıya kaldığından rakamsal bir beklenti henüz açıklanmadı.

Bkz: <https://asiahouse.org/wp-content/uploads/2025/01/Asia-House-Annual-Outlook-2025.pdf>

Küresel Ekonomik Görünüm:

ABD Başkanı Trump, Kripto Para Birimi Çıkardı

Donald Trump'ın yeni basılan kripto para birimi ABD'nin seçilmiş başkanının Beyaz Saray'a dönmesine saatler kala milyarlarca dolarlık işlem hacmi elde etti. CoinMarketCap'e göre, \$TRUMP olarak da bilinen meme coin, ilk işlem saatlerinde yüzde 73 artışla 46,06 \$'a yükseldi ve yaklaşık 9,2 milyar \$'lık bir piyasa değeri elde etti. 24 saatlik işlem hacmi 42,2 milyar dolara ulaştı. Kripto para topluluğu katılımcıları bile

Trump'ın meme coin'inin piyasaya sürülmesine şaşırıldı. Hong Kong merkezli bağımsız bir kripto analisti olan Justin D'Anethan, "Bunu başka bir Trump gösterisi olarak görmezden gelmek cazip olsa da, resmi Trump Token'ının piyasaya sürülmesi Pandora'nın kutusunu açıyor" dedi.

D'Anethan'a göre bu coin, merkezi olmayan finans dünyasının siyasi arenayla harmanlanmasını temsil ederken, aynı zamanda yönetim, kâr ve nüfuz arasındaki çizgileri de bulanıklaştırıyor. Kamuya mal olmuş kişiler, özellikle de bu kadar siyasi nüfuz sahibi olanlar, spekülasyon piyasalarında bu tür bir etkiye sahip olmalı mı? Bu, düzenleyicilerin görmezden gelemeyeceği bir soru.

Euro Pacific Asset Management'ın baş ekonomisti Peter Schiff, X (Twitter) platformunda \$TRUMP'ın değerindeki sıçramaya işaret etti ve onu yeni dijital altın olarak adlandırdı. Trump'ın yeni başkanlık sürecinde kripto düzenleyici engelleri azaltmayı ve dijital varlıkların yaygın olarak benimsenmesini teşvik etmeyi amaçlayan idari emirler yayınlaması bekleniyor. Kripto politikasıyla ilgili daha gevşek düzenlemelerin yapılacağı beklentisi sektör tarafından büyük bir heyecanla karşılandı.

Bkz: <https://www.reuters.com/technology/trumps-new-crypto-token-jumps-ahead-his-inauguration-2025-01-20/>

Küresel Çevresel Görünüm: Kaliforniya Orman Yangınları

Ocak ayının ilk haftasında güçlü rüzgârlar ve kuru sıcakların etkisiyle büyüyen ve Los Angeles bölgesini kasıp kavuran bir dizi şiddetli orman yangını en az 27 kişinin ölümüne ve binlerce yapının tahrip olmasına yol açtı. Söz konusu yangınlar "en yıkıcı ve dehşet verici" yangınlardan biri olarak kayıtlara geçti.

Palisades Yangını 7 Ocak sabahı Malibu'nun doğusunda bir Los Angeles mahallesi olan Pacific Palisades'te bir çalı yangını olarak patlak verdi. Cal Fire olarak bilinen Kaliforniya Ormancılık ve Yangından Korunma Dairesi'ne göre 23.713 dönümü etkileyen yangın, 5.000'den fazla yapıya zarar verdi. Eaton Yangını, Palisades Yangını'ndan saatler sonra Los Angeles şehir merkezinin kuzeyindeki geniş ulusal orman arazilerinde bir kanyonun yakınında başladı. Cal Fire'a göre yangın 14.021 dönüme ulaştı. Kurum, 10.300'den fazla yapının yangında hasar gördüğünü ya da yıkıldığını teyit etti.

Kuraklık benzeri koşullar -Güney Kaliforniya 1 Ekim'den bu yana ortalama yağışın yüzde 10'undan daha azını aldı - ve bölgeyi vuran güçlü açık deniz rüzgârlarının birleşimi, Ulusal Hava Servisi'nin sözleriyle "olabildiğince kötü" olan yangın havasını tetikledi.

Kurum 19 milyon kişi için yangın tehlikesi riskinin arttığını gösteren kırmızı bayrak uyarısı yayınladı. Bölgenin çeşitli yerlerinde saatte 70 milin (112 km) üzerinde rüzgârlar kaydedildi.

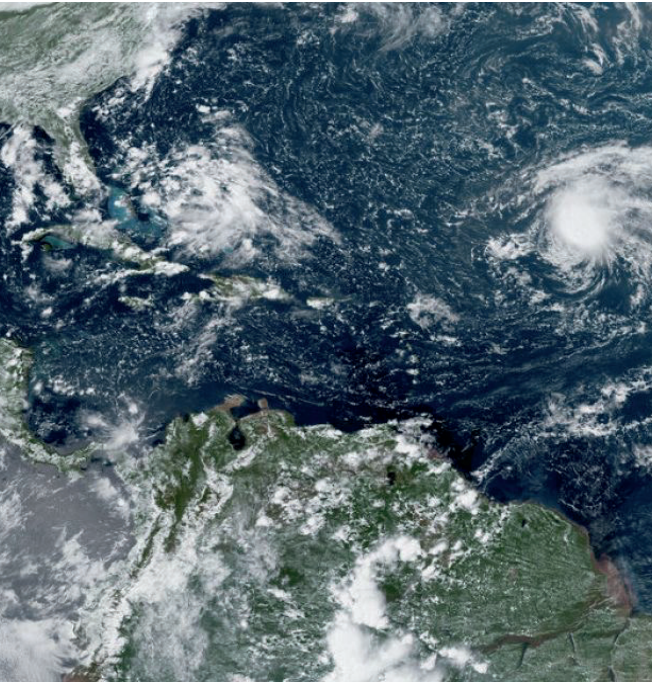
İklim bilimci Daniel Swain, Kaliforniya'nın son yıllarda yaşadığı kuraklık ve yoğun yağış arasında gidip gelen hava durumuna dikkat çekerek, bu tür dalgalanmaların bölgeyi etkisi altına alan yangın havasının temel unsurlarından biri olduğunu söyledi.

Ekipler yangınlarla mücadele etmeye çalıştığı sırada yaklaşık 200.000'e yakın kişi tahliye emri altındaydı. Yangınlar tüm mahalleleri ve blokları yok etti ve bilinmeyen sayıda insanı evsiz bıraktı. JP Morgan tarafından yayınlanan tahminlere göre, yangınlardan kaynaklanan sigortalı kayıplar 20 milyar doları aşabilir ve toplam ekonomik kayıplar 50 milyar dolara ulaşabilir. Küresel sigorta şirketi Aon'un verilerine göre bu kayıplar, şimdiye kadar ülke tarihinin en maliyetli yangını olan 2018 Camp Fire'nin 12.5 milyar dolarlık sigorta hasarının çok üzerinde.

Bkz: <https://www.nbcnews.com/news/us-news/california-wildfires-what-we-know-palisades-eaton-los-angeles-rcna188239>

Küresel Çevresel Görünüm: La Nina Yeniden Ortaya Çıktı

Meteoroloji uzmanları yaptıkları açıklamada, uzun zamandır beklenen La Nina'nın nihayet ortaya çıktığını, ancak Pasifik Okyanusu sularındaki periyodik soğumanın zayıf olduğunu ve her zamanki kadar hava sorununa yol açma ihtimalinin düşük olduğunu söyledi.

Sıkça duyulmasından dolayı daha iyi bilinen El Nino, Pasifik Okyanusu'nun ekvatorial bölgelerindeki yüzey sularının normalden daha sıcak olmasına sebebiyet veren, okyanus yüzeyini ısıtarak bazı bölgelerde kuraklık ve yangınları, bazı bölgelerde ise yağış ve aşırı hava olaylarını tetikleyen iklim olayıdır. El Nino'nun diğer yüzü olan La Nina ise dünya çapında hava modellerini değiştiren olağandışı soğuk suyun düzensiz olarak yükselmesidir.

El Nino ve La Nina, küresel hava durumlarını etkileyen iki karşıt iklim olayı. Ancak her ikisi de El Nino-Güney Salınımı (ENSO) adı verilen iklim döngüsünün bir parçası. ENSO, tropikal Pasifik Okyanusu'nda gerçekleşen deniz yüzeyi sıcaklığı değişikliklerine bağlı bir iklim döngüsü. Öte yandan La Nina, Pasifik Okyanusu'nun ekvatorial bölgelerindeki yüzey sularının normalden daha soğuk olması durumunu ifade ediyor.

Son El Nino'nun geçtiğimiz Haziran ayında sona erdiği açıklandı ve Ulusal Okyanus ve Atmosfer İdaresi (NOAA) uzmanları aylardır La Nina'yı bekliyorlardı. NOAA'nın El Nino ekibinin başkanı Michelle L'Heureux, gecikmeli gelişinin dünya okyanuslarının son birkaç yıldır çok daha sıcak olmasından etkilenmiş ya da maskelenmiş olabileceğini söyledi.

Amerika Birleşik Devletleri'nde La Nina'lar Güney ve Batı'da daha kuru havaya neden olma eğilimindedir. L'Heureux, Endonezya, Kuzey Avustralya ve Güney Afrika'nın bazı bölgelerinde havayı daha yağışlı hale getirme eğiliminde olduklarını söyledi. Genellikle yaz aylarında daha fazla Atlantik kasırgası getirirler, ancak L'Heureux bu La Nina'nın yaza kadar dağılacağını tahmin ediyor. Ayrıca L'Heureux, La Nina'ların El Nino olaylarından daha uzun sürme ve daha tekrarlayıcı olma eğiliminde olduğunu da sözlerine ekledi.

El Nino genellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde daha yağışlı havaya yol açar ve küresel olarak sıcaklıkları artırma eğilimindeyken La Nina tam tersi bir etkiye sahiptir. Araştırmalar, La Nina kuraklıklarının El Nino ile bağlantılı aşırı hava koşullarından daha maliyetli olduğunu ortaya koymuştur.

Dünya, yakın zamanda, 2020 ve 2023 arasında üst üste üç kez La Nina olayı yaşadı. NASA Goddard Uzay Çalışmaları Enstitüsü'nden iklim bilimci Ben Cook, bu yıl olası bir La Nina tahmini hakkında, "Bu alışılmadık bir durum ama eşi benzeri görülmemiş bir şey değil" ifadelerini kullandı. Cook, La Nina olaylarının sıklığının Doğu Afrika gibi son zamanlarda kuraklıkla mücadele eden bölgeler için ekstra stres yaratabileceği konusunda da uyardı.

Bkz: <https://apnews.com/article/climate-la-nina-weather-extremes-el-nino-pacific-ocean-4ad98bb2a1779f9dd80f507f09186e9c>

Bkz: <https://tr.euronews.com/green/2025/01/18/la-nina-sonunda-geldi-alisilmadik-ve-surpriz-ozellikler-sergileyebilir>

Küresel Teknolojik Görünüm: FBI'dan Karşı İstihbarat Hamlesi

ABD Adalet Bakanlığı'na göre, FBI kısa bir süre önce ABD genelinde yaklaşık 4.200 bilgisayarı hacklemek (gizlice erişmek) için geniş çaplı bir operasyon düzenledi ve Çin devlet destekli hacker gruplarıyla bağlantılı kötü amaçlı bir yazılım olan PlugX'in kaldırılmasını hedefledi. FBI, PlugX'i kullanarak en az 2012'den bu yana ABD, Asya ve Avrupa'daki binlerce Windows bilgisayara bulaşan Çin merkezli bilgisayar korsanlığı gruplarının siber tehdidini ortadan kaldırmayı amaçladığını belirtti.

Bilgisayar korsanlığı grupları tarafından yaygın olarak kullanılan PlugX, USB bağlantı noktaları aracılığıyla sistemlere bulaşarak bilgisayar korsanlarının güvenliği ihlal edilmiş makinelere uzaktan erişmesine ve komutları yürütmesine olanak tanıyarak çalışır. Kötü amaçlı yazılım yüklendikten sonra, saldırganlara dosyaları almak, virüslü bilgisayarlar hakkında bilgi toplamak ve cihazlar üzerinde kontrol sağlamak için erişim izni veren bir komut ve kontrol sunucusuyla bağlantı kurar. FBI'a göre, Eylül 2023'ten bu yana Amerika Birleşik Devletleri'nde en az 45.000 IP adresi sunucuyla iletişim kurdu.

FBI, Fransız kolluk kuvvetleri ve Fransa merkezli özel bir siber güvenlik şirketi olan Sekoia.io ile işbirliği içinde, komuta ve kontrol sunucusunu hedef alarak PlugX ağını dağıttı. Ajans, erişim sağladıktan sonra virüs bulaşmış cihazların bir listesini elde etti ve kötü amaçlı yazılımı kurbanların sistemlerinden silmek için uzaktan komutlar verdi. Bu, PlugX işlemlerinin durdurulmasını ve ilgili dosyaların silinmesini içeriyordu.

Bu, FBI'ın siber tehditleri etkisiz hale getirmek için uzaktan bilgisayar korsanlığını ilk kez kullanışı değil. Teşkilat daha önce de Quakbot isimli kötü amaçlı yazılım ağını etkisiz hale getirmişti. Benzer şekilde 2021 yılında FBI, bir başka siber saldırı olan Hafnium istismarından korumak için yüzlerce bilgisayarı uzaktan hacklemişti.

Bkz: <https://www.thedailystar.net/tech-startup/news/fbi-hacked-thousands-computers-here-why-3803036>

Küresel Toplumsal Cinsiyet: Afganistan'a Yönelik Fon Kesintileri En Çok Kadınları Mağdur Ediyor

Taliban'ın Ağustos 2021'de yönetimi ele geçirmesi ile birlikte dış yardımlar neredeyse kesildi. Bu durum milyonlarca kişiyi yoksulluğa ve açlığa sürüklemiş durumda.

Ülkenin yeni yöneticilerine yönelik yaptırımlar, banka transferlerinin durdurulması ve Afganistan'ın döviz rezervlerindeki milyarlarca doların dondurulması, ABD ve NATO güçlerinin çekilmesinden önce yardıma bağımlı ekonomiyi destekleyen küresel kurumlara ve dışarıdan gelen paraya erişimi kesti.

Norveç Mülteci Konseyi (NRC) Genel Sekreteri Jan Egeland, sivil toplum gruplarına verilen mali desteğin ve Afganistan'a yapılan insani yardımın azalmasının yükünü kadınların ve kız çocuklarının çektiğini belirtti. NRC, 2022'de 772.484 Afgan'a yardım etti. Bu sayı 2023'te 491.435'e düştü. Yardım kuruluşu 2024 senesinde 216.501 kişiye yardım etti. Söz konusu yardımlardan yararlananların yarısını kadınlar oluşturuyor.

Egeland yaptığı açıklamada, “Son iki yılda birbiri ardına kurumların ve kuruluşların programlarını ve personellerini azalttığını görüyoruz. Afgan kadınlara yardım sağlayan programlara yönelik en büyük tehdit fon kesintileri. Afgan kadınlarının gelecekteki refahı için en büyük tehdit eğitime yöneliktir” ifadelerini kullandı. Norveç Mülteci Konseyi gibi kuruluşlar, beslenme ve aşılama da dâhil olmak üzere eğitim ve sağlık programları aracılığıyla Taliban sonrası dönemde ülkede kamu hizmetlerinin ayakta tutulmasına yardımcı oldu. Ancak kadınlar ve kız çocukları, Taliban’ın getirdiği kısıtlamalar ve devam eden kadın sağlık personeli eksikliği nedeniyle sağlık hizmetlerine ve eğitime erişimde giderek daha fazla engelle karşı karşıya.

Bkz: <https://tr.euronews.com/2025/01/20/norvec-multeci-konseyi-baskani-yardim-kesintileri-afganistandaki-kadınlar-icin-en-buyuk-te>

Bkz: <https://apnews.com/article/afghanistan-taliban-aid-agencies-women-8e6b00ad31a4b6a192c32f7b9ed8070f>

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ ULUSLARARASI STRATEJİK ARAŞTIRMALAR UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ (AREL USAM)

İLETİŞİM:

Prof. Dr. Oktay BİNGÖL, Müdür, oktaybingol@arel.edu.tr, 0850 850 27 35-1622

Dr. Öğr. Üyesi Selma ŞEKERCİOĞLU BOZACIOĞLU, Müdür Yrd. selmasekercioglu@arel.edu.tr,
0850 850 27 35– 1623

Dr. Yunus KARAAĞAÇ, Stratejik Araştırmalar Uzmanı, yunuskaraagac@arel.edu.tr 0850 850 27 35-
1647

Sinem KARATAŞ ARI, İdari İşler Uzmanı, sinemkaratas@arel.edu.tr, 0850 850 27 35-1648

Tuğba BİLGİN, Görsel Tasarım, tugbabilgin21@istanbularel.edu.tr

BU SAYIYA KATKI SUNANLAR

Doç. Dr. Aylin ERDOĞDU, Küresel Ekonomik Görünüm: ABD, Avrupa ve Asya

ADRES:

Türkoba Mahallesi Erguvan Sokak No:26 / K 34537 Tepekent – Büyükçekmece
İstanbul-Türkiye
arelusam@arel.edu.tr
arelusam01@gmail.com